

บ้านทุ่งในมุมที่ดูยังไม่รู้จัก

ห้องแถวไม้ที่ตลาดเก่าบ้านทุ่ง

บ้านทุ่ง ตำบลบ้านทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น หมู่บ้านที่หลายคนเคยขับรถผ่าน เพราะตั้งอยู่เส้นทางหลักถนนมะลิวัลย์ จากตัวจังหวัดขอนแก่นเพื่อไปยังอำเภอชุมแพ หากตรงไปก็จะไปยังอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ และหากเลี้ยวขวาก็จะเชื่อมโยงไปสู่จังหวัดเลย แต่น้อยคนนักจะรู้ว่า “บ้านทุ่ง” แห่งนี้มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ และเคยเป็นที่ตั้งของเมืองขอนแก่นเมื่อครั้งอดีตอีกด้วย

บ้านทุ่ง อยู่ห่างจากตัวเมืองขอนแก่นประมาณ ๑๔ กิโลเมตร สมัยก่อนการมายังบ้านทุ่งเมื่อประมาณ ๗๐ - ๘๐ ปีก่อนหน้านี้

เคยใช้ถนนเส้นหลักคือถนนศรีจันทร์ จากตัวเมืองขอนแก่น พุ่งตรงไปยังบ้านศรีฐาน ไปยังบ้านเป็ด ทะลุออกไปที่บ้านทุ่ง เดิมถนนเส้นนี้เป็นเส้นทางคมนาคมหลัก ก่อนจะมีการสร้างถนนมะลิวัลย์ในช่วงเวลาต่อมา และความเจริญที่ผู้คนเคยสัญจรผ่านถนนเส้นนี้ก็เปลี่ยนเป็นไปสัญจรที่ถนนสายหลักคือถนนมะลิวัลย์แทน ทำให้สี่แยกกลางหมู่บ้านบ้านทุ่งที่เคยเป็นตลาดที่เจริญ มีร้านค้าร้านขายทั้งสากาแฟ โรงผั้น โรงพยาบาล ก็เลยซบเซาเหลือร่องรอยเพียงห้องแถวไม้ บ้านดิน ที่ยังหลงเหลืออยู่

ธาตุที่วัดหนองแขวงโพหนอง ตำบลบ้านทุ่ง

เมื่อช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา ผู้เขียนได้มีโอกาสไปร่วมดำเนินการใน “โครงการค้นหาอัตลักษณ์ทรัพยากรและวิถีชุมชนคนเมืองบ้านทุ่งเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยมีเทศบาลบ้านทุ่งเป็นผู้สนับสนุนดำเนินการ การดำเนินการนั้นได้สืบค้นข้อมูลจากทั้งเอกสาร การสอบถามจากปราชญ์ชุมชน ผู้รู้ พระสงฆ์ พร้อมกับการลงพื้นที่ถ่ายภาพสถานที่จริงพร้อมกับเด็กเยาวชนในพื้นที่ เพื่อให้เขาได้เรียนรู้เรื่องราวบ้านของตนเอง ตามโมเดลการทำงานแบบ “เมืองสามมิติ” ประกอบด้วย พื้นที่ดี ภูมิดี และสื่อดี

สำหรับประวัติศาสตร์บ้านทุ่ง มีการสันนิษฐานกันว่า ผู้คนกลุ่มแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่บ้านทุ่งในพื้นที่ปัจจุบันนั้นย้ายมาจากบ้านหนองแขวงโพหนอง ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของบ้านทุ่งปัจจุบัน สาเหตุที่ย้ายเพราะเกิดโรคระบาดโดยไม่ทราบว่ามีคนอยู่ที่นั่นเป็นคนกลุ่มใด หรือได้ย้ายมาจากที่ใด แต่จากหลักฐานที่อาจจะเป็นประจักษ์พยานได้ว่าครั้งหนึ่งที่นี่เคยเป็นชุมชนมาก่อน และ

บือบ้านทุ่ง หรือเสาหลักเมืองของบ้านทุ่ง ตั้งอยู่ข้างถนนศรีจันทร์

อาจจะบอกถึงที่มาของผู้คนกลุ่มนี้ได้ นั่นคือซากโบราณสถานที่อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม ที่ตั้งอยู่ในเขตสำนักสงฆ์หนองแขวงโพหนองปัจจุบัน ประกอบไปด้วย ธาตุ และสิม (โบสถ์)

จากการขุดค้น โดยกรมศิลปากร (๒๕๕๓) ระบุว่า “ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้างทั้ง ๒ หลัง น่าจะมีอายุการก่อสร้างในราวพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ซึ่งถ้าหากการกำหนดอายุถูกต้องตามที่ได้ทำการศึกษาการก่อสร้างวัดขึ้นในศตวรรษนี้ แสดงให้เห็นว่าชุมชนเข้ามาอยู่อาศัยแล้วก่อนที่จะมีการย้ายที่ว่าการเมืองขอนแก่นมาตั้งอยู่ที่บ้านทุ่ง (พ.ศ.๒๕๓๔) ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๕ ตามบันทึกในเอกสารจดหมายเหตุสมัยรัตนโกสินทร์”

นอกจากนั้นที่บ้านท่มแห่งนี้ยังคงเป็นที่ตั้งของเมืองขอนแก่นอีกด้วย โดยในการย้ายที่ตั้งเมืองขอนแก่นในครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๓๔ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ย้ายจากบ้านดอนบมมายังบ้านท่ม ตามคำสั่งของพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ข้าหลวงต่างพระองค์สำเร็จราชการมณฑลลาวพวน ให้พระยานครศรีบริรักษ์ราชภักดีศรีสุทนต์ (ท้าวอุ) ย้ายที่ว่าการเมืองมาอยู่ที่บ้านท่ม โดยทรงอ้างว่าจะได้สะดวกในการติดต่อกับหนองคายหรือนครราชสีมา สาเหตุเพราะบ้านท่มในขณะนั้นอยู่ในเส้นทางคมนาคมและเส้นทางสายโทรเลข แต่บ้านดอนบมอยู่ไกลจากเส้นทางสายโทรเลข นอกจากนั้นพระองค์ต้องการให้ข้าราชการที่แยกเป็นสองกลุ่มมาอยู่ด้วยกันจะได้เกิดเอกภาพในการบริหารงาน...

หลังจากนั้น ๘ ปี ได้มีการย้ายเมืองครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๔๒ พระยานครศรีบริรักษ์ราชภักดีศรีสุทนต์ (ท้าวอุ) ได้ย้ายที่ว่าการเมืองกลับมาอยู่บ้านเมืองเก่า ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองครั้งแรก สาเหตุที่ย้ายเพราะบ้านท่มในเวลานั้นกันดารน้ำ สำหรับบ้านท่มนั้นก่อตั้งขึ้นเมื่อใดคงไม่มีใครทราบได้ เพราะไม่ได้มีหลักฐานระบุเอาไว้ชัดเจน แต่หากประมาณจากปีที่บ้านท่มเป็นที่ว่าการเมืองขอนแก่น ถ้านับถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๓) คงมีอายุรวม ๑๒๔ ปี ตามข้อมูลประวัติศาสตร์การตั้งเมืองขอนแก่นโดยนักวิชาการหลายท่าน ระบุตรงกันว่า “บ้านท่มเคยเป็นที่ว่าการเมือง

ขอนแก่นในสมัยของเจ้าเมืองคนที่ ๗ คือพระนครศรีบริรักษ์ (ท้าวอุ) ซึ่งเดิมมีที่ตั้งที่ว่าการเมืองอยู่ที่บ้านดอนบม ตามคำสั่งของพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ข้าหลวงต่างพระองค์สำเร็จราชการมณฑลลาวพวน ให้ย้ายมาอยู่ที่บ้านท่ม โดยทรงอ้างว่าจะได้สะดวกในการติดต่อกับหนองคายหรือนครราชสีมา เพราะบ้านท่มในขณะนั้นอยู่ในเส้นทางคมนาคมและเส้นทางสายโทรเลข แต่บ้านดอนบมอยู่ไกลจากเส้นทางสายโทรเลข นอกจากนั้นพระองค์ต้องการให้ข้าราชการที่แยกเป็นสองกลุ่มมาอยู่ด้วยกันจะได้เกิดเอกภาพในการบริหารงาน...”

เมื่อบ้านท่มได้ตั้งเป็นที่ว่าการเมืองแล้ว เจ้าเมืองจึงให้สร้างศาลหลักเมือง หรือป้อบ้าน เพื่อเป็นศูนย์รวมใจของเมือง และให้ตั้งวัดขึ้นเพื่อเป็นที่ทำบุญของชาวบ้าน ประกอบด้วย วัดโพธิ์กลาง วัดยอดแก้ว วัดศรีบุญเรือง

จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๔๒ ที่ว่าการเมืองขอนแก่นได้ย้ายกลับมาตั้งที่ว่าการเมืองขอนแก่นที่บ้านเมืองเก่า ริมฝั่งด้านทิศเหนือ บริเวณสำนักประชาสัมพันธ์ปัจจุบันนี้ นับรวมการตั้งที่ว่าการเมืองขอนแก่นอยู่ที่บ้านท่มเป็นเวลา ๘ ปี ส่งผลให้บ้านท่มมีความเจริญก้าวหน้าเป็นลำดับ

ปัจจุบัน บ้านท่มมีสถานที่สำคัญและสถานที่น่าสนใจหลายแห่ง เนื่องจากบ้านท่มเคยเป็นที่ตั้งของเมืองขอนแก่นมาก่อน ทำให้มีสถานที่ถูกสร้างขึ้นเป็นจำนวนมาก บางแห่ง

เสาหลักบ้านเดิม (ซ้าย) เสาหลักบ้านจำลอง (ขวา)

ศาลเจ้าปู่บูรพา หรือศาลปู่ตาของชาวบ้านท่ม

สถานที่สำคัญที่คนบ้านท่มยังกราบไหว้ เคารพบูชา และทำบุญป้อบ้านในช่วงเดือน ๗ เพราะถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของบ้านเมืองคือ “เสาหลักเมือง” หรือ “ป้อบ้าน” คุณบุหงา ลิ่มนิรันดร์กุล อยู่ใกล้กับศาลากลางบ้านท่มที่ ๓ บอกว่าหลักป้อบ้านของเดิมไม่มีแล้ว ชาวบ้านได้ทำเป็นศาลพระภูมิแทน ความจริงน่าจะเป็นหลักไม้จะเหมาะสมมากกว่า โดยป้อบ้านมีเนื้อที่ ๑ ตารางเมตรเท่านั้น สันนิษฐานได้ว่าชาวบ้านกลุ่มแรกที่เป็นบรรพบุรุษของบ้านท่มคงจะตั้งบ้านเรือนอยู่ในย่านท่มที่ ๓ และท่มที่ ๔ แต่ไม่มีใครทราบว่าสร้างบ้านตั้งแต่เมื่อใด เข้าใจว่าน่าจะเป็นคนจากเวียงจันทน์ร่วมกับคนในท้องถิ่นตามหลักป้อบ้านของบ้านท่ม ซึ่งตามประวัติศาสตร์การก่อตั้งบ้านท่มระบุว่า ป้อบ้านตั้งอยู่ที่หลังบ้านของคุณวิชัย

สถานที่ต่อมาคือ ศาลเจ้าปู่บูรพา หรือศาลปู่ตาของชาวบ้านท่ม ตามเอกสารที่เรียบเรียงโดยพระครูปิโยธิสาร เจ้าอาวาสวัดโพธิ์กลางบ้านท่ม เมื่อวันที่ ๑ มกราคม

“ธาตุปู้ตา หรือตูปู้ตา”

๒๕๔๔ ระบุว่า ที่ตั้งบ้านท่มในปัจจุบันนี้ เมื่อประมาณ จุลศักราช ๑๑๒๓ ปีมะเส็ง และ จุลศักราช ๑๑๒๘ ปีกอ ตรงกับ พ.ศ.๒๓๐๔ ปีมะเส็ง และ พ.ศ.๒๓๐๙ ปีกอ ในสมัยพระเจ้าเอกทัศที่ ๓๓ ตอนปลายกรุงศรีอยุธยา นั้น บ้านท่มได้เป็นเมืองหนึ่ง ชื่อ “เมืองอนนราชบุรี” มีพระเจ้าอนนราชไชยวงศ์เป็นเจ้าเมือง มีนายทหารทั้ง ๔ คือ นายทหารทุ่ง นายทหารรงค์ นายทหารฤทธิ์ นายทหารเดช เป็นนายทหารคู่บารมีของพระเจ้าอนนราชไชยวงศ์ฯ ปกป้อง คุ่มครองรักษาบ้านเมืองมาให้เป็นไทเป็นเอกราช ไม่เป็นเมืองขึ้นของเมืองใด

ในสมัยนั้น บ้านเมืองก็มีความสงบสุขด้วยดี ต่อมาเมื่อประมาณจุลศักราช ๑๑๓๒ ปีชวด ตรงกับ พ.ศ.๒๓๑๓ “เจ้าเมืองอนนราชไชยวงศ์ฯ” ได้สิ้นพระชนม์ลง “ตามธรรมของสังขาร” เมื่อนายทหารทั้ง ๔ และชาวเมืองครั้งนั้นได้ถวายพระเพลิงพระศพเจ้าเมืองแล้วจึงได้นำเอาพระอัฐิของท่านเจ้าเมืองใส่ภาชนะโกฏิอันเหมาะสม ตั้งไว้ในสถานที่อันสมควร จึงได้ก่อธาตุเจดีย์ครอบไว้ให้ชาวบ้าน

หลวงพ่อบรรพคุณคาส
วัดโพธิ์กลาง ต.บ้านท่ม อ.เมือง จ.ขอนแก่น

หลวงพ่อบรรพคุณคาส พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของชาวบ้านท่ม

ชาวเมืองในสมัยนั้นได้สักการบูชากราบไหว้ สมัยต่อมาลูกหลานจึงเรียกธาตุเจดีย์นี้ว่า “ธาตุปู้ตา หรือ ตูปู้ตา”

ชาวบ้านเชื่อว่าผีปู้ตาสามารถพิทักษ์คุ้มครองได้ทุกอย่าง ตั้งแต่ชีวิตชาวบ้าน สัตว์เลี้ยง ตลอดจนทรัพย์สินส่วนรวมของหมู่บ้าน อีกทั้งสามารถป้องกันผีป่าและผีที่มาจากที่อื่นไม่ให้รบกวนชาวบ้านได้อีกด้วย โดยมีพ่อจ๋าที่เป็นตัวแทนของชาวบ้านที่ทำหน้าที่สื่อสารกับผีปู้ตา ทำหน้าที่คล้ายฆราวาส ทำพิธีเชื่อมโยงขอฝนตกตามฤดูกาล ถือเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนผู้นำชุมชน มีบุญเบิกบ้าน เทศกาลประจำปี ปีใหม่ สงกรานต์ ตักบาตร เทศกาลประจำหมู่บ้าน ผู้คนนิยมมาขอพรบนบาน (บ่า) ศีลบน มีการใช้พวงมาลัย ๒ พวง ชันธ ๕ ธูป ๙ ดอก ใช้ในการบนบานศาลกล่าว

โบสถ์วัดโพธิ์กลางซึ่งเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบรรพคุณคาสจำลอง

วัดโพธิ์กลาง วัดสำคัญตั้งอยู่กลางบ้านท่ม ที่ประดิษฐานของหลวงพ่อบรรพคุณคาส พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของชาวบ้านท่ม โดยประวัติความเป็นมาเมื่อปี พ.ศ.๒๔๓๔ ชาวบ้านท่มได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้นมา และตั้งชื่อว่า “วัดโพธิ์กลาง” แต่ชาวบ้านเรียกว่า “วัดใหญ่” ผู้นำชุมชนบ้านท่ม หมู่ที่ ๓ พร้อมชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัดประจำหมู่บ้านขึ้นทางด้านทิศใต้หมู่บ้าน ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๐ ไร่ โดยตั้งชื่อว่า “วัดโพธิ์กลาง”

สำหรับหลวงพ่อบรรพคุณคาส พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ นั้น จากการเรียบเรียงข้อมูลของ **พระครูปิโยธิสาร(จร.ขอ.) เจ้าอาวาสวัดโพธิ์กลางบ้านท่ม** ได้เขียนเอาไว้เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๔ ระบุว่า “ตามประวัติศาสตร์ชาติไทยในอดีต ได้จารึกไว้เมื่อ พ.ศ.๒๓๒๑ - ๒๓๒๒ นั้นว่า พระเจ้าตากสินไม่พอใจที่พระเจ้าสิริบุญสาร ไม่ช่วยรบพม่า แล้วยังทราบอีกว่าได้เอาใจออกห่างไปฝึกฝฝพม่าอีกด้วย จึงได้ให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกยกทัพ

พระสังกัจจายน์ พระพุทธรูปที่หล่อใหม่ครอบพระสังกัจจายนองค์เดิมไว้

ไปตีลาว เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกตีได้ อาณาจักรจำปาศักดิ์ อาณาจักรเวียงจันทน์ และอาณาจักรหลวงพระบางทั้งหมด ใน พ.ศ. ๒๓๒๒ ตอนกลับได้นำพระแก้วมรกต จากเวียงจันทน์กลับมาด้วย พร้อมทั้งกวาดต้อนชาวลาวทั้งหมดมาอยู่ที่กรุงธนบุรี

ในกลุ่มที่กวาดต้อนมาด้วยนั้น ได้มีคนอีกกลุ่มหนึ่งประมาณ ๒๐๐ - ๓๐๐ คน ได้แยกจากหมู่คณะกลุ่มใหญ่ผ่านมาทางบ้านชีโหล่น แขวงสุวรรณภูมิ ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีอาณาเขตถึงสันเขาภูเม็ง ฝ่ายพญานาค จดพองหนิบ ได้เดินทางรอนแรมมาเรื่อย ๆ พร้อมกับได้นำพระพุทธรูปองค์หนึ่งขนาดหน้าตักกว้าง ๘ นิ้ว ความสูงวัดจากฐานถึงเกศรัศมี ๑๘ นิ้ว องค์พระสูงวัดจากหน้าตักถึงเกศรัศมี ๑๒ นิ้ว นั่งอยู่บนฐานแท่นพระสูง ๖ นิ้ว เขียนอักษรจารึกลงในเนื้อฐานพระด้วยเหล็กจารแหลมดอกหรือสลักลงให้เป็นตัวหนังสือเป็นตัว

“

บ้านทุ่มเคยเป็นที่ว่าการเมืองขอนแก่นในสมัยของเจ้าเมืองคนที่ ๗ คือ พระนครศรีบริรักษ์ (ท้าวอู่) ซึ่งเดิมมีที่ตั้งที่ว่าการเมืองอยู่ที่บ้านดอนบม ตามคำสั่งของพระเจ้านองยาเธอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมข้าหลวงต่างพระองค์สำเร็จราชการมณฑลลาวพวน ให้ย้ายมาอยู่ที่บ้านทุ่ม

”

อักษรพื้นเมือง เข้าใจว่าเป็น อักษรไทน้อย ตามที่ผู้อ่านได้บอกไว้ (พอจิก คำแสน ผู้เคยอ่าน แต่ผู้เขียนไม่ได้บันทึกไว้ เพราะเห็นว่าความในเนื้อเรื่องไม่ติดต่อกัน) วัสดุหล่อด้วยทองสำริด (ออกสีทอง)

และอีกองค์หนึ่งคือ พระสังกัจจายน์ขนาดหน้าตักกว้าง ๖ นิ้ว รวมสูงทั้งฐานถึงเศศพระ ๑๔ นิ้ว วัดจากตัวพระถึงเศศสูง ๘ นิ้ว นั่งอยู่บนแท่นฐานพระสูง ๕ นิ้ว รูปทรงของฐานพระเหมือนมะนาวผ่าซีก ด้านหน้าฐานพระเป็นพื้นเรียบ ด้านหลังฐานพระเป็นรูปโค้งกลมสลักตัวอักษรลงในเนื้อฐานพระเป็นตัวธรรมไว้ ๕ แถว จากซ้ายไปขวา เป็น

ลักษณะเดียวกับพระพุทธรูปที่คู่กันนั้น วัสดุหล่อด้วยทองสำริด (ออกสีเงิน) ตัวหนังสืออักษรธรรม ซึ่งได้หาคู่กันมากับเด็กน้อยอายุประมาณ ๒ ขวบ พอมาถึงบริเวณดังกล่าวตะกร้าที่หาบมาได้เกิดหลุดทำให้พระพุทธรูป ๒ องค์ตกลงพื้นชาวบ้านจึงเชื่อว่าท่านต้องการประดิษฐานอยู่ที่นี่ จึงได้ก่อสร้างวัดและบ้านเรือนขึ้น และนำเอาพระพุทธรูปคือหลวงพ่องค์กาศประดิษฐานไว้ที่วัดแห่งนี้คือวัดโพธิ์กลาง ส่วนพระสังกัจจายน์ได้มีชาวบ้านเดินทางต่อไปอีกประมาณ ๕ กิโลเมตร ได้ไปพำนักที่บ้านม่วงและก่อสร้างวัดมณฑปประดิษฐานหลวงพ่พระสังกัจจายน์เอาไว้ ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่องค์กาศกับหลวงพ่สังกัจจายน์นั้นเป็นที่เล่าขานของชาวบ้านย่านนี้ เพราะเป็นพระพุทธรูปที่ชาวบ้านเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์และขอพรได้สมประสงค์ แต่ปัจจุบันไม่มีใครเคยเห็นหลวงพ่องค์กาศและพระสังกัจจายน์องค์จริง เนื่องจากชาวบ้านมีความหวาดกลัวว่าพระพุทธรูปจะหายจึงได้เก็บรักษาเอาไว้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะพระสังกัจจายน์ที่มีการสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ครอบเอาไว้ เพราะเคยมีโจรมาขโมยไปแล้วครั้งหนึ่ง แต่เอากลับมาคืน ชาวบ้านกลัวจะถูกขโมยอีกจึงได้สร้างพระพุทธรูปครอบเอาไว้อีกชั้น

จุดเด่นสำคัญของบ้านทุ่มอีกแห่งหนึ่งคือ **วัดศรีบุญเรือง** โดยวัดแห่งนี้ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๔ ผู้นำชุมชนบ้านทุ่ม หมู่ที่ ๑ พร้อมชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัดประจำหมู่บ้านขึ้นทางด้านทิศตะวันออกหมู่บ้าน

ลิ้มไม้เก่าวัดศรีบุญเรือง จุดเด่นของบ้านทุ่ม

รวงผึ้งประดับไต้ชายหลังคา

ไต้เพดานหลังคามิวัด

ปัจจุบันสิ่งปลูกสร้างเก่า ๆ ที่ก่อสร้างมาพร้อมวัดเริ่มหักพังและมีการก่อสร้างใหม่ โดยเฉพาะศาลาการเปรียญที่เพิ่งก่อสร้างได้ไม่นานและมีขนาดใหญ่สวยงาม เหมาะแก่การไปปฏิบัติธรรม

แต่วัดแห่งนี้มีสิ่งปลูกสร้างเก่าแก่หลงเหลืออยู่บ้านนั้นคือ ลิ้มเก่าโบราณวัดศรีบุญเรือง ในอดีตเรียกกันว่า **โบสถ์มหาอุดม** ไม่ทราบปีก่อตั้งที่แน่ชัด แต่จากการคาดการณ์ลวดลายประติมากรรม ลิ้มหลังนี้อาจมีอายุราว ๆ ๑๐๐ กว่าปี ในอดีตเป็นลิ้มทึบสร้างด้วยอิฐปั้นมือ ลวดลายเสาเป็นการใช้ส่วดอกและแกะสลัก เดิมมีซุ้มแต่มีโบราณ แต่ปัจจุบันมีการบูรณะ เหลือเฉพาะส่วนโครงหลังคาและคันทวยเนื้อไม้ลวดลายสลักค้ำชายคาสิม

รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นสิมขนาดเล็กขนาด ๓ ห้อง ความกว้าง ๔.๓๐ เมตร ยาว ๕.๘๕ เมตร มีเสารองรับปีกนกโดยหลังคาทรงจั่วสูง มีหลังคาปีกนกทั้ง ๔ ด้านเครื่องบนหลังคาเป็นเครื่องไม้ ได้แก่ โหง้ไม้สลักข้อฟ้า กลางสันหลังคาสลักรูปปราสาทซ้อนกันหลายชั้น ลายองทำเป็นตัวนาคต่อรับกับหางหงส์เป็นรูปเศียรนาคอย่างสวยงาม หน้าบันเป็นเครื่องไม้เช่นกัน ตกแต่งด้วยการระบายสีเป็นลวดลายเครือเถา ระหว่างช่วง

เสารับปีกนกทำรังผึ้งไม้แกะสลักประดับทุกช่วงเสา แปลกตากว่าเสียงแห่งอื่น ๆ

ส่วนบริเวณใต้หลังคามีสวนเรียกว่า “ยังผึ้ง” หรือ “รวงผึ้ง” โดยแบ่งเป็นลักษณะคือ รวงผึ้งเอกอยู่ใต้ส่วนหน้าจั่วใหญ่ถ้าเป็นอาคารขนาดเล็กแบ่งเป็น ๓ จังหวะช่วงเสา รังผึ้งโทอยู่ใต้ส่วนหน้าแถวปีกนก

รังผึ้งเป็นส่วนประกอบอีกส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ที่แสดงถึงความงามทางด้านศิลปกรรมของงานช่างฝีมือ ส่วนระดับที่อยู่ด้านหน้าหรือมุขหน้าระหว่างเสามักจะทำเป็น ๓ ตอน ตอนกลางกว้างตอนกลางด้านข้างทั้ง ๒ แบบแคบกว่า มีการแกะสลักลวดลายมีการปรับระดับแผ่นแก้วหรือกระจกอย่างสม่ำเสมอสวยงาม ช่างจะทำให้ความสูงพื้นศีรษะของผู้ที่จะเดินผ่านเข้าไปไม่มากนัก เนื่องจากการเดินนั้น ผู้ที่เดินต้องมีความสามารวมทั้งกายและใจ เพื่อเป็นการเคารพต่อพระพุทธรูปภายในสิมแห่งนี้

โดยลิ้มไม้ของวัดศรีบุญเรือง คาดว่าก่อสร้างพร้อม ๆ กับการตั้งวัด และมีร่องรอยฝีมือช่างโบราณทั้งการก่อสร้างตัวสิม และการตกแต่งเพดาน การแกะสลักหัวเสาที่ยังหลงเหลือเอาไว้อยู่ และมีบางส่วนผุพังตามกาลเวลา แต่ชุมชนและพระสงฆ์ยังร่วมกันอนุรักษ์

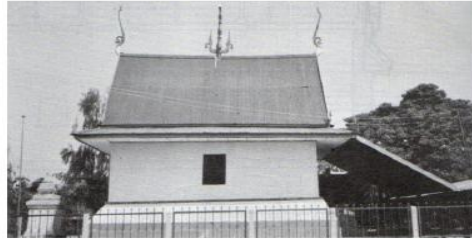
สิมวัดศรีชมชื่น เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๘

เอาไว้ เพราะถือเป็นสถานที่สำคัญของชุมชน ที่อยากจะได้เก็บเอาไว้ให้ลูกหลานได้ชม

เมื่อพูดถึงสิมเก่าแล้ว ที่ตำบลบ้านทุ่ม ยังมีสิมโบราณที่วัดศรีชมชื่น ซึ่งตั้งอยู่บ้านแดงน้อย เป็นสิมที่ปกคลุมด้วยอิฐดิบฉาบปูน ขะทรายกว้างยาวภายใน ๔.๕๐x๖.๐๐ เมตร ประตูเดียว มีหน้าต่างข้างละ ๑ บาน หลังคาทรงจั่วสูง ลายของเป็นแป้นลม สีหน้าทั้งสองด้านแกะรูปปูนดำแต้มสีเป็นเรื่องราวพุทธประวัติ **ลักษณะรูปแบบสถาปัตยกรรม** สิมวัดศรีชมชื่นมีลักษณะเป็นสิมที่ปรางค์อาคารสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่ออิฐถือปูน หันหน้าไปทางด้านทิศตะวันออก มีบันไดทางขึ้นด้านหน้าอาคารแบ่งเป็นส่วนโถงอาคารภายในขนาด ๓ ห้องโดยมีห้องมุขยื่นออกมาด้านหน้า มีประตูทางเข้าด้านหน้าด้านเดียว หน้าบันด้านหน้าตกแต่งลวดลายกนก ด้านหลังทำจากไม้ ตกแต่งภาพเป็นตอนพระพุทธเจ้าผจญมาร บานประตูทำจากไม้ ส่วนฐานมีลักษณะเป็นบัว ปลายบัวคว่ำและบัวหงาย ยึดสูง เครื่องบนหลังคาทำเป็นทรงจั่ว โครงสร้างไม้ มุงด้วยไม้สังกะสี ประดับด้วยโหง่และหางหงส์ ผนังด้านข้างอาคารเจาะ

สิมวัดศรีชมชื่น เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๔

สิมวัดศรีชมชื่น เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๒

ช่องหน้าต่างสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก ๒ ข้าง ๆ ละ ๑ ช่อง สามารถใช้งานได้จริง ผนังด้านหลังปิดทึบ แสดงลักษณะทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมพื้นถิ่น สิมหลังนี้มีการปรับเปลี่ยนรูปทรงสถาปัตยกรรมเดิมไปอย่างมาก ปัจจุบันกำลังมีการต่อเติมบริเวณหลังคาและต่อเติมบริเวณโถงด้านหน้าออกมาอีกด้วย

นี่เป็นเพียงตัวอย่างเล็ก ๆ ที่ถือเป็นของดี สถานที่สำคัญน่าเที่ยวชมของตำบลบ้านทุ่มที่รอให้ใครไปเยือน เพราะที่นี่ไม่เสียศักดิ์ศรีการเคยเป็นที่ตั้งเมืองของเมืองขอนแก่นเลย และยังนางฐิติรัตน์ อุดมวัฒน์ นายกเทศมนตรีคนปัจจุบันเป็นคนรุ่นกลางที่อยากจะรื้อฟื้นค้นหาของดีคู่บ้านคู่เมืองเพื่อให้คนได้รู้จัก ก็ยังจะเป็นการเปิดประตูทำให้บ้านทุ่มแห่งนี้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

